

Tænketank vedrørende samspillet mellem udviklingen i landdistrikterne og byernes drivkraft

”Tænketaank vedrørende samspillet mellem udviklingen i landdistrikterne og byernes drivkraft”.

Denne tænketank er sammensat af eksperter udi land / by problematikker og sammenhænge. Der er blevet afholdt 2 møder. Erfaringer, idéer og overvejelser fra første møde blev sammenskrevet og fungerede som dagsorden for det andet møde. Herefter er erfaringerne skrevet sammen og sendt til kommentering af tænketankens medlemmer. Tonen i tænketanken har været rigtig god og konstruktiv, og jeg vil anbefale, at denne metode fremover vil kunne anvendes i strategiudvikling.

Martin Merrild, Formand for Tænketanken

Indledning

Der er fra regional side stort fokus på at sikre en balanceret vækst i regionen. Landdistrikterne skal sikres rammer og vilkår, der giver mulighed for udvikling, samtidig med at byerne fortsat skal udvikles og være kraftcenter for regionen – og for landdistrikterne.

Tænketankens overordnede formål har været at komme med forslag til, hvordan byernes økonomiske og videnskæssige styrke kan bidrage til at udvikle lokalområderne.

Den økonomiske og beskæftigelsesmæssige vækst ligger i byerne, med Århus i spidsen. Byerne i regionen er geografisk forholdsvis jævnt fordelt. Da byerne indbyrdes er meget forskellige giver dette et godt udgangspunkt for samspillet mellem landområder og byer i alle dele af regionen.

Tænketanken ser forskellen mellem landområder og byområder som en styrke, som regionens udviklingsarbejde kan bygge på. I landdistrikter og yderområder er der blandt andet nærheden, herlighedsværdierne, naturen og det sunde miljø. Der er gode muligheder for boliger, god offentlig service, kultur- og fritidsmuligheder. Desuden er landdistrikternes indbyrdes forskelligheder og de forskellige erhvervsgrupperinger et stort aktiv for regionen.

Den overordnede vision

Tænketanken foreslår, at Region Midtjylland skal være kendt for følgende vision for arbejdet med samspillet mellem land og by:

Forskellene mellem landdistrikter og byer er en styrke. Vækstforum skal arbejde for, at forskellene mellem land og by synliggøres og opfattes som en naturlig og positiv tilstand.

Der skal arbejdes for, at Regionens landdistrikter i større udstrækning drager nytte af byernes økonomiske og videnskæssige drivkraft, samtidig med at landdistrikternes rekreative potentialer, kulturelle og erhvervmæssige værdier og muligheder synliggøres og nyttiggøres for byerne. For at dette sker, skal vækstforum arbejde for at forbedre tilgængeligheden til og fra landdistrikterne, samt sikre, at der dannes sociale og økonomiske bånd mellem og by og. Kommunalreformen åbner mulighed for, at kommunerne ser landdistrikterne i et nyt lys. Vækstforum skal bidrage til at denne mulighed udnyttes fuld ud.

Der er indbyrdes forskel på landdistrikter ligesom også byerne er forskellige. Derfor skal udviklingen tage udgangspunkt i landdistrikternes og byernes styrker og muligheder. Det er specielt vigtigt, at der arbejdes for at det enkelte landdistrikt finder sin egen profil og udnytter de muligheder, som ligger deri. Initiativerne skal komme fra de lokale miljøer og Vækstforum skal modne og støtte sådanne initiativer.

Tænketanken har prioriteret seks indsatsområder, der skal bidrage til visionens opfyldelse:

- Profilering
- Bosætning
- Iværksætteri, virksomhedsudvikling og innovation
- Infrastruktur
- Turisme og oplevelser
- Uddannelse

Profilering.

Vision: *Forskellen mellem land og by skal synliggøres og markedsføres så det opfattes som en naturlig og positiv tilstand – til gavn for både byer og landområder. De gode tiltag og initiativer, der sker på landet skal skildres i pressen. Vækstforum skal have en central rolle i at synliggøre og markedsføre disse forhold.*

Hvorfor: Fordi det er afgørende, at de gode historier fra landdistrikterne bliver fortalt, hvis man skal udvikle områderne. Der er stor forskel på de enkelte landdistrikter. En positiv synliggørelse af landdistrikterne, vil være et væsentligt indsatsområde til understøttelse af udviklingen af landdistrikterne. Hvis det samtidig synliggøres, at land og by er hinandens forudsætninger vil dette yderligere bidrage til styrke bosætningen, erhvervs- og turismeudviklingen i landdistrikterne. Det er de enkelte landdistrikter, der bedst ved, hvilke konkrete tiltag, der bedst kan markedsføre området. Derfor skal de enkelte landdistrikter deltage aktivt i synliggørelsen.

For mange mennesker er der en mental barriere for at bosætte sig og arbejde i landdistrikterne. Der er mange myter, som skal aflives. Det er således ikke nok at tilvejebringe nogle gode rammer for nuværende og kommende beboere, gæster og virksomheder. Der skal også arbejdes med at flytte den mentale barriere.

Hvordan: Region Midtjylland skal sikre, at der udarbejdes og gennemføres en markedsføringsstrategi for en række lokalområder. Saml landsbyen – hvad har i af kendetegn og styrker? Unik profil for hver landsby. Markedsføringen skal synliggøre værdierne og kvalitetene ved at bo i landdistrikterne, herunder nært miljø, god service og infrastruktur, let adgang til naturoplevelser, et aktivt kultur- og fritidsliv.

Samlet markedsføring og profilering af erhvervsmæssige styrkepositioner i regionen. Fødevarer, energi- og miljøteknologi, møbler, tekstil m.m. kan understøttes ved ansættelse af ambassadører til profilering af de enkelte fokusområder.

Udover lokale markedsføringsstrategier skal der udarbejdes en central kommunikationsstrategi for hele Regionen. Denne bør indeholde ansættelsen af en landdistrikts-spindoktor for regionen. Som en nødløsning kan 1-2 mennesker fra centralt hold servere de gode historier for medierne.

Med events og konkurrencer kan medieopmærksomheden fanges. Det kunne for eksempel være en landsbyforskønnelsespris, årligt åbent hus på Regionale institutioner eller PR arrangementer for Regionen.

Etablering af et ambassadørkorps bestående af kendte folk med bopæl i landdistrikterne.

Internationalt: Lokale ambassadører kan også være produkter, virksomheder eller lokalsamfund. Eksempelvis kunne B&O's produkter være med til at profilere Struer internationalt.

Hvornår: Initiativerne igangsættes i starten af 2007 i sammenhæng med nyt Landdistriktsprogram, Fiskeriprogram og Mål 2 program for perioden 2007-2013.

Bosætning

Vision: *Vækstforum bidrager til at sikre, at der sker udvikling og fornyelse i landdistrikterne. Dette skal ske med udgangspunkt i de rekreative, kulturelle og erhvervsmæssige værdier, der er i de enkelte områder. Regionen vejleder, støtter og deltager i projekter og initiativer. Der udvikles og drives samarbejder mellem kommuner, foreninger, erhvervslivet m.fl. om at udvikle og gennemføre indsatsen.*

Hvorfor: Fordi en udvikling/modernisering af landdistrikterne vil være et væsentligt element i at tiltrække og fastholde borgere landområderne. En befolkningsmæssig vækst i landdistrikterne vil samtidig understøtte den lokale erhvervsudvikling.

Hvordan: Der udarbejdes samlede indsatsplaner for udvikling i landdistrikter – forskønnelse, bosætning, erhvervsudvikling, turisme, markedsføring af områderne som attraktive for bosætning og erhverv etc. Indsatsen gennemføres i samarbejde mellem foreninger, virksomheder, kommuner, Region m.fl. Der udvikles netværk mellem aktørerne, mødesteder m.v. Der skaffes midler til initiativer og projekter fra EU-programmer, tilvejebringes tilsvarende offentlig dansk medfinansiering fra kommunerne, organiseres hjælp og vejledning til projektholderne etc.

Internationalt: Der samarbejdes med andre landes landdistrikter om erfaringsudveksling med henblik på f.eks. at identificere unikke rurale vækstdrivere.

Hvornår: Initiativerne igangsættes i starten af 2007 i sammenhæng med nyt Landdistriktsprogram, Fiskeriprogram og Mål 2 program for perioden 2007-2013.

Iværksætter, virksomhedsudvikling og innovation.

Vision: *Regionen arbejder for, at rammerne for "de naturlige erhverv" i landdistrikterne forbedres, og at der tages udgangspunkt i de erhvervsmæssige styrker de enkelte landområder har. For at sikre en tidssvarende udvikling af erhvervslivet i landdistrikterne skal Regionen sikre, at der sker en kobling mellem den relevante viden, der findes i forsknings- og uddannelsesmiljøer og de virksomhedsledere og iværksættere, der findes i landdistrikterne. Regionen medvirker til at sikre, at både etablerede virksomheder og iværksættere har adgang til tidssvarende og professionel vejledning.*

Hvorfor: Fordi der i dag findes en række erhverv, der er knyttet til landdistrikterne, som har betydning for samfundsudviklingen og for landdistrikternes overlevelse og mulighed for at tiltrække nye borgere. Det gælder f.eks. landbrug, erhverv inden for fødevarer og forskellige produktionserhverv som f.eks. træ og møbelproduktion. Generelt for erhvervsudviklingen gælder, at der til stadighed skal tilføres mere og mere viden i produkterne. Dette gælder også for virksomheder og iværksættere i landdistrikterne. Derfor er det afgørende, at der opbygges relationer og systemer, der sikrer, at denne viden er tilgængelig og brugbar for virksomhederne på landet. Landdistrikterne er i høj præget af selvstændighedskultur. Denne kultur er et værdifuldt udgangspunkt, og skal understøttes med netværk og vejledning, med henblik på en hurtig og markedsorienteret udvikling af virksomhederne.

Hvordan: Der udarbejdes en samlet plan for indsatsen med iværksætteri og erhvervsudvikling relateret til udvikling i landdistrikterne. Elementer i indsatsen er f.eks.: Styrkelse af samarbejde og netværk mellem virksomheder i landdistrikterne, uddannelsesinstitutioner og vidensmiljøer i byerne, forskningsinstitutioner m.fl. om udvikling af nye produkter og produktioner, ny markedsføring etc. Styrke rådgivning og vejledning til iværksættere og virksomheder. Etablere iværksætterhuse, netværk mellem iværksættere og etablerede virksomheder etc. Særligt fokus på støtte til de etablerede virksomheder med udviklingspotentiale. Profilerings og markedsføring af virksomheder, landbruget og fødevarerproduktionen i landdistrikterne etc.

Der skaffes midler til initiativer og projekter fra EU-programmer, tilvejebringes tilsvarende offentlig dansk medfinansiering fra staten, Regionen og kommunerne etc.

Internationalt: Der samarbejdes med udviklingsnetværk i andre landdistrikter om erfaringsudveksling, udvikling af nye produkter og produktionsmetoder etc. Herunder samarbejdes med udviklingsnetværk i andre regioner i Danmark, Sverige og Norge etc.

Hvornår: Initiativerne igangsættes i starten af 2007 i sammenhæng med nyt Landdistriktsprogram, Fiskeriprogram og Mål 2 program for perioden 2007-2013.

Infrastruktur.

Vision: *Vækstforum skal kontinuerligt arbejde for, at den fysiske infrastruktur i form af veje mellem de større byer og landdistrikterne forbedres, således rejsetiden løbende gøres kortere. Der skal arbejdes for at etablere flere cykelstier i landdistrikterne, mens den kollektive trafik skal fastholdes på samme niveau som i dag. Vækstforum skal endvidere påvirke udviklingen af den digitale infrastruktur i hele regionen, således at Region Midtjylland bliver den førende "digitale region" i Danmark.*

Hvorfor: Fordi samspil mellem land og byer fordrer, at der hurtigt og effektivt kan ske en udveksling af viden, varer og mennesker mellem by og land. Det gælder for de borgere på landet og i byen, der hver dag skal køre til og fra arbejde. Det gælder for virksomhederne, der skal transportere varer frem og tilbage til virksomheden. Det gælder for børnene, der skal til og fra skole og fritidsaktiviteter, og det gælder for "by-turisten", der skal en tur "på landet". Da transportafstand måles i tid, skal der arbejdes for, at der etableres tidssvarende veje. Tilstedeværelsen af en top-moderne digital infrastruktur i hele regionen – og dermed også i landdistrikterne – vil have en række fordele: Det vil forbedre erhvervsmulighederne i landdistrikterne samtidig med, at det vil bidrage til at fastholde og tiltrække borgere. Endelig vil det profilere regionen som en moderne og visionær region.

Hvordan: Udvikling af transportcentre og andre initiativer for at lette logistikken i varettransporten til byerne – f.eks. ved omlastning fra mindre til større transportenheder. Arbejde for en politisk prioritering af veje og cykelstier til gavn for bosætning i landområderne.

Region Midtjylland har i dag et veludbygget jernbanenet, som geografisk dækker regionen helt ud i yderområderne. Koordinering af kollektiv transport med fritidstilbud i kommuner og landområder til styrkelse af bosætning her. En hastighedsforøgelse og koordinering af køreplaner, vil gøre pendling over længere afstande mere attraktivt. Koordinering af køreplaner til hurtig transport af arbejdskraften mellem hjem og arbejde. Arbejde for indførelse af afgiftssystemer til regulering af transporten, f.eks. road-pricing som gøres billigst hvor den offentlige transport er mest sparsom. Tænketanken foreslår derfor, at der planlægges og investeres i at der er internet-adgang med højhastighedsforbindelser for alle i landdistrikterne. Desuden skal mobiltelefonnettet udbygges, så der er dækning over alt.

Internationale perspektiver:

En infrastruktur skal tilgodese den velhavende udenlandske turismes behov for hurtig transport fra Nordtyskland til Vesterhavet, samt transporten rundt i regionen.

Hvornår: Initiativet kan iværksættes med det samme. Omlastningscentraler kræver et samarbejde mellem administration og virksomheder i landdistrikterne om udvikling af konkrete projekter, samt støtte fra kommunerne til gennemførelse. Projektet kan realistisk set være kørende ved udgangen af 2008. Koordineringen af den kollektive transport kan iværksættes straks, da den primært afhænger af RM's egen indsats.

Turisme og oplevelser

Vision: *Vækstforum skal sikre, at landdistrikternes turismepotentialer understøttes til gavn for både land og by. Der skal specielt udvikles produkter og oplevelser, der har "byturisterne" og "kyst-turisterne" som målgruppe. Det skal primært være oplevelser, der er forankret i og udsprunget af de lokale miljøer. Vækstforum skal arbejde for at forbedre tilgængeligheden i landdistrikterne, herunder påvirke planloven og øvrig lovgivning der begrænser udviklingen i landdistrikterne.*

Hvorfor: Fordi der i landdistrikterne er et stort turistpotentiale, som ikke er udnyttet fuldt ud. Landdistrikterne er rige på natur, rum og råvarer, og en lang række af aktiviteter, der er centreret omkring disse emner kan udvikles til turistprodukter.

De absolut største ressourcer i landdistrikterne er natur og rum og råvarer. Landdistrikterne kan ikke sælges selvstændigt, men skal formidles overfor kyst- og byturisterne, som derved "trækkes" ud i baglandet hvor de kan møde autentiske personer. Ved at øge turismeerhvervets omsætning, øges beskæftigelse, investeringer, uddannelse og kompetencer.

Ved at øge synlighed og afsætning af turismeprodukterne, herunder at de udvalgte markeder får lettere adgang til at købe produkterne.

Hvordan:

Sammenhængen mellem turismen og erhvervsudviklingen på fødevareområdet skal styrkes og markedsføres.

Turismeoplevelserne skal præsenteres som en sammenhængende perlekæde f.eks. som en gastronomisk rute, vinrute, øko-rute etc.

Tilgængeligheden til naturen skal øges gennem et øget samarbejde mellem lodsejere og det offentlige.

Netværk mellem aktørerne på turismeområdet med forsknings- og vidensinstitutioner, med erhvervsvirksomheder, aktører i de større byer og i andre lande etc. skal udbygges.

Oplevelser ved kysterne og i landdistrikterne kombineres med oplevelser i de større byer, hvor man kan shoppe og få kulturoplevelser samtidig med gastronomiske oplevelser baseret på lokale og regionale kvalitetsprodukter. Tilsvarende udvikles samarbejdet med oplevelsescentre, hvoraf flere ligger i landdistrikterne. Information på oplevelsesstederne og om oplevelsesmulighederne som led i den samlede markedsføring skal udbygges.

Genoplivning af Måltidets Hus med placering her i regionen.

Internationale perspektiver: Samarbejdet mellem lokale virksomheder og udenlandske kunder/samarbejdspartnere, kan medføre øget turismeaktivitet i landområdet, hvis denne mulighed synliggøres og profileres.

Hvornår: Generelt ligger de fleste initiativer allerede klar i skrivebordsskufferne rundt om i regionen, og kræver blot initiativ, koordinering og midler til at blive gennemført. Det er således mere et spørgsmål om vilje frem for tid.

Uddannelse.

Vision: *Vækstforum skal arbejde for at der er uddannelsesmuligheder i landdistrikterne. Det er vigtigt, at Vækstforum påvirker kommunerne til at fastholder folkeskolerne i landområderne. Når det gælder de korte og længerevarende uddannelser, skal Vækstforum arbejde for en hvis decentralisering. Der skal generelt ske en koordinering mellem uddannelserne og de lokale virksomheder, og placeringen af uddannelser skal være begrundet i et lokalt fagligt potentiale. På samme måde skal Vækstforum skal forsøge at tiltrække længerevarende uddannelser og forskningsinstitutioner når der er lokale faglige argumenter, der tilsiger det.*

Hvorfor: Det er af afgørende betydning for væksten i erhvervene i landdistrikterne at højne uddannelsesniveaet. På et marked med flere og flere videns intensive produkter, vil en højnelse af uddannelsesniveaet forbedre virksomhedernes konkurrenceevne. Tilstedeværelsen af relevante uddannelses tilbud i landdistrikterne vil endvidere forbedre mulighederne for at tiltrække og fastholde borgere, og kan på længere sigt bidrage til at påvirke landdistrikternes image positivt.

Hvordan: Først og fremmest er bevarelsen af gode uddannelsesvilkår for børnene af afgørende betydning for bosætning og derved også arbejdsstyrkesammensætning. Derefter gælder det ungdomsuddannelserne.

For at hindre yderligere centralisering af folkeskoleindsatsen bør Vækstforum appellere til Folketinget om at landdistrikternes udd.inst. har en anden økonomi. Desuden skal der være bedre regional balance mellem nationalt tildelte midler.

De mellemlange uddannelser skal tage udgangspunkt i det lokale behov hvor erhvervene og det offentlige samarbejder tæt om at tilbyde relevant viden. Således skal udd.inst. understøtte det lokale erhverv hvilket giver jobmuligheder der hvor uddannelsen ligger. Samarbejdet kan endog gå så langt så undervisningen foregår på selve virksomheden.

Forposter af universitet i landdistrikterne er allerede gennemført med stor succes. Det er en god idé at etablere flere af disse afdelinger i centerbyerne. Der skal sikres et attraktivt studiemiljø med en levende ungdomskultur.

Kørselsfradag for studerende i landdistrikterne. En i forvejen anstrengt økonomi for studerende kan afholde de studerende fra at blive boende i landdistriktet under studiet grundet store udgifter til transport. Med dette tiltag vil presset på ungdomsboliger i centerbyerne også kunne nedsættes.

Hvornår: Initiativerne igangsættes i starten af 2007 i sammenhæng med nyt Landdistriktsprogram, Fiskeriprogram og Mål 2 program for perioden 2007-2013.

Deltagere i tænketanken:

Carsten Blomberg Hansen, direktør Landdistrikternes Fællesråd
Søren A. Mikkelsen, Vicedirektør Danmarks Jordbrugsforskning
Bolette Van Ingen Bro, Direktør VIFU
Steffen Damsgård, Formand for Landboudom
Klaus Vestergaard, Direktør Tange Frilandsgartneri
Flemming Just, Direktør v/Syddansk Universitet
Helge Albertsen, LOrepræsentant Dansk Metal Skjern-Ringkjøbing
Jan Kjær Madsen, afdelingsleder Dansk Landbrugsrådgivning
Peter Skyttegaard Øemig, Funktionsleder Jyske Bank
Lars Keld Hansen, Kultur- og fritidsdirektør Ny Randers Kommune
Jørgen Hansen, Direktør Visit Aarhus
Torben Henriksen, Erhvervsdirektør Herning, Ikast, Brande og Aaskov Erhvervsråd
Kaj Møldrup Christensen, Formand for midlertidigt underudvalg (landdistrikter)
Harry Jensen, Næstformand for midlertidigt underudvalg (landdistrikter)
Martin Merrild, formand for tænketanken og medlem af Regionsrådet

Lena Hesager (sekretariat), Region Midtjylland
Magnus Jørgensen (sekretariat), Region Midtjylland
Erik Sejersen, (sekretariat), Region Midtjylland
Torben Herborg, (sekretariat), Region Midtjylland

Foredragsholdere:

Kent Nielsen, Lektor på Handelshøjskolen i Århus
Pia Heike Johansen, Ph.D. stipendiat, Cand.Techn.soc., v/Syddansk Universitet
Johan Bramsen, Direktør NIRAS Konsulenterne A/S
Michael Sloth, Afdelingsleder NIRAS Konsulenterne A/S